

Castell de Castelladral

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral, parròquia de Sant Miquel de Castelladral.
Emplaçament	Carretera de Súria a Viver i Serrateix (B-423), al km. 9.
Alçada:	682
Coordenades:	
Latitud:	41.89895
Longitud:	1.77949
UTM Est (X):	398760
UTM Nord (Y):	4639277

Classificació

Número de fitxa	08141 - 322
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Medieval
Segle	X-XV
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	En ruïnes, molt arrasat
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN. Núm. registre 1111-MH. Decret castells i fortaleces 22/04/1949 (BOE 5-5-1949) Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb els nús. 01.02.EA i 15.BARP. Nivell 1. Integral. Nivell 4. Ambiental / Nivell 6. AEA.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00

Número inventari	IPA 1229; CCAA 1561
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Pública
Titular:	08140A010000070000IU

Fitxes associades:

[El Castell](#)

[Castelladral \(nucli\)](#)

[Camí ral de Castelladral](#)

[Església de Sant Miquel de Castelladral](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dv., 11/06/2021 - 15:49

Descripció

Restes molt escadusseres de l'antic castell de Castelladral, emplaçat al cim d'un turó situat al centre de la Serra de Castelladral amb excel·lents vistes tant cap al sud, fins a Montserrat, com al nord, fins al Pirineu. Un cop el castell ja estava en ruïnes, al segle XVII, als seus peus s'hi va formar el petit poble de Castelladral, i es té constància que molta de la pedra del castell s'utilitzà en la construcció de les cases, de manera que aleshores devia quedar ja molt arrasat.

La plataforma superior del turó té una forma més o menys rectangular (d'uns 75 m de llargada per uns 35 d'ample), amb una bona defensa natural al vessant sud-est formada per una cinglera. L'únic element que actualment és visible de l'antic castell és un tram de mur del qual es conserven escasses filades al costat sud-oest. Les van posar al descobert Junyent i Mazcuñán a la dècada de 1980. Tanmateix, no es pot descartar que a l'entorn es conservin altres parts de l'antiga muralla que hagin quedat enterrades. Ara el cim del turó és ocupat per una gran dipòsit circular i per un punt de guaita forestal.

Uns 15 m al nord del dipòsit, vora el camí que baixa per aquest sector, es conserva l'anomenat pou del Castell, el qual no sabem fins a quin punt formava part de la fortalesa medieval.

Història

Aquest és un dels castells termenats que hi havia a l'actual municipi de Navàs. Ocupava el sector central i era el que tenia un terme més extens, que abastava gairebé des del riu Cardener fins a la zona de Sant Cugat del Racó. De vegades s'ha confós el seu terme fent-lo més gran, com si inclogués les terres de Sant Cugat i el Mujal, però segons Josep M. Badia això es deu al fet que, en un moment donat, tant Castelladral com el Mujal van tenir els Peguera com a senyors, tot i que eren branques diferents de la família. El castell de Castelladral es trobava al comtat de Berga.

Aquest castell apareix documentat a partir de l'any 941, en una donació al monestir de Serrateix de l'alou Arboceda, situat al terme de "kastrium edrale". El domini eminent era en mans dels comtes de Cerdanya-Berga fins al 1118, quan mor Bernat Guillem, el darrer comte cerdà. Després de l'extinció d'aquesta dinastia el domini passà als comtes de Barcelona, encapçalat primer per Ramon Berenguer III i finalment pels comtes-reis de la Corona d'Aragó.

El nom del primer feudatari conegut és Berenguer de Riculf i data de 1067. Entre 1068 i el 1095 Ramon Bernat de Castelladral, fill de Bernat i Ermessenda, feudatari de Salo, Coaner, Mujal i Meià, jurà fidelitat al Comte de Cerdanya, Guillem Ramon, per diversos castells entre els que figurava el de Castelladral. Curiosament, Ramon Bernat va haver de jurar fidelitat per aquest lot de castells fins a quatre vegades als respectius comtes que van estar al capdavant del comtat de Cerdanya: ho féu a Guillem Ramon (1109), al comte Bernat Guillem (1117), a Ramon Berenguer III, que era també comte de Barcelona i Ramon Berenguer IV (1135). En aquests dos darrers juraments ja hi figura el castell del Mujal. Després ja trobem Ramon Berenguer de “Castro edral” que tindrà el castell des de finals del segle XI fins al 1135 aproximadament. Al 1139 el feudatari era un personatge anomenat Bernat Beremond, i al 1184 consta com a castlà Bernat de Manlleu, després passà a Bernat de Rocafort i d'aquest al seu nét Guillem de Rocafort. El 1296 n'era feudatari Arnau d'Olivella. Al 1358 el rei Pere III el Cerimoniós, que necessitava diners a causa de les guerres, va vendre a carta de gràcia el castell a Pere d'Olivella, i dos anys més tard, el 1360, va vendre també diverses jurisdiccions als consellers de la ciutat de Manresa, entre les quals hi havia la de Castelladral.

El 1370 els consellers de Manresa vengueren a la família Peguera la jurisdicció de Mujal i Masadella, i posteriorment, el 1400, retornaren al rei Martí I la jurisdicció de Castelladral, amb la promesa que mai més seria alienada. Malgrat tot, el seu successor Ferran I la tornaria a vendre a la família Peguera, que així completà un extens domini a la zona. Aquests dos territoris, però (Castelladral i el Mujal), van quedar repartits entre dues branques de la família dels Peguera. Als segles XV i XVI els Peguera van posseir Castelladral, però dividit entre la línia segona de la família, de Manresa, i la línia tercera. El 1633, quan els drets van passar a Jacint de Peguera, de la línia tercera, Castelladral va tornar a quedar unificat sota aquest llinatge i així es va mantenir fins a la desaparició dels senyorius a principi del segle XIX (BENET, 1984: 340; BADIA, 1988: 160).

A partir dels darrers segles del feudalisme, i després de les vendes de la jurisdicció del castell per part dels monarques, es va produir un fraccionament del terme de Castelladral en diverses quadres jurisdiccionals; és a dir, uns districtes menors que tenien certa autonomia. Dues d'aquestes quadres són ben documentades: les de Valldeperes i la d'Orriols, mentre que de la quadra de la Capçada se'n coneixen referències més indirectes. Tot i que aquests llocs ja es troben citats al segle X, l'existència de les quadres no s'esmenta fins al segle XVI (BADIA, 1988: 160).

A principis del segle XVII el castell de Castelladral ja es trobava en ruïnes. Més endavant les ruïnes de l'antic castell es coneixien amb el nom de Castellot, probablement per diferenciar-les de la casa anomenada El Castell. Aquesta era una antiga masia situada a l'entrada del poble que, al segle XVII, es transformà en un casal de caràcter senyorial i que tradicionalment s'ha considerat que era la residència dels castllans o dels Peguera, tot i que no se'n té cap prova documental. Tanmateix, tant per la seva posició eminent, com per la gran qualitat arquitectònica de l'edifici, com per la seva denominació, és evident que no es tracta d'una simple masia, sinó d'un casal amb pretensions senyorials que, d'alguna manera, devia substituir les funcions del castell, tot i que en desconeixem els detalls.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). “Navàs”. Història del Bages, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 155-182.

BENET, A. (1984). “Castell de Castelladral”. Catalunya Romànica. El Bages. Volum XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p. 340.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxes

01.02.EA i 15.BARP.

CATALÀ, P. (1976). “Castelladral i esment del castell del Mujal”. Els Castells Catalans, vol. V, Rafael Dalmau, Editor, Barcelona, p. 710-717.

GUITART, J. (1930-32). “Geografia Comarcana. Castelladral”. Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, núm. 139, vol. 7, Manresa, p. 62-66.

PIÑERO, J. (1994). Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs. Ajuntament de Navàs. Fitxa P. 2.

JUNYENT, F. (1984). “Castell de Castelladral”. Catalunya Romànica. El Bages. Volum XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p. 340.

